

BCG-vaccinatie en COVID-19; vervolgadvies

Nr. 2023/06, Den Haag, 29 maart 2023

Samenvatting

Gezondheidsraad

Sinds eind 2020 zijn er COVID-19-vaccins beschikbaar die effectief zijn gebleken in het beschermen tegen (ernstige) ziekte. Aan het begin van de COVID-19-pandemie, toen er nog geen COVID-19-vaccins beschikbaar waren, werd gesteld dat het vaccin tegen tuberculose (Bacillus Calmette-Guérin, BCG) mogelijk ook een beschermend effect zou kunnen hebben bij een infectie met SARS-CoV-2. Van het BCG-vaccin zijn namelijk ook effecten beschreven op andere infecties dan tuberculose, onder meer op luchtweginfecties (het zogeheten non-specifieke effect). Op 5 oktober 2020 heeft de Gezondheidsraad op aanvraag van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) een eerste advies uitgebracht over BCG-vaccinatie en COVID-19.

Destijds waren er te weinig gegevens beschikbaar om de werkzaamheid en veiligheid van BCG-vaccinatie bij COVID-19 te kunnen beoordelen. Inmiddels zijn er meer wetenschappelijke gegevens beschikbaar en heeft de Commissie COVID-19 en BCG-

vaccinatie voor dit vervolgdadvies aan de hand van de actuele stand van de wetenschap opnieuw beoordeeld of BCG-vaccinatie ingezet kan worden tegen COVID-19. Ze heeft daarbij het vaste kader gebruikt dat de Gezondheidsraad hanteert bij de beoordeling van vaccinaties.

Werkzaamheid

De non-specifieke effecten van BCG-vaccinatie zijn toe te schrijven aan het aangeboren immuunsysteem. Na vaccinatie met BCG reageert het aangeboren immuunsysteem, in ieder geval tijdelijk, sterker bij een infectie door een ongerelateerd pathogeen micro-organisme. Er is veel variatie in de mate waarin de non-specifieke effecten optreden, variërend van een goede respons tot helemaal geen respons. Sinds de uitbraak van COVID-19 is er, met belangrijke Nederlandse inbreng, veel onderzoek uitgevoerd naar de werkzaamheid van BCG-vaccinatie tegen COVID-19 bij zorgverleners, ouderen en volwassenen met chronische aandoeningen. Dit betrof onder meer

gerandomiseerde klinische onderzoeken waarbij deelnemers verdeeld zijn over een interventiegroep, die wel een BCG-vaccinatie heeft gekregen, en een controlegroep, die geen vaccinatie heeft gekregen of een placebo-vaccinatie. Het geheel van de thans beschikbare onderzoeken overziend, concludeert de commissie dat er geen overtuigend bewijs is voor relevante effecten van BCG-(re)vaccinatie op de incidentie van COVID-19 en ziekteverzuim door COVID-19 bij zorgmedewerkers en ouderen (al dan niet met chronische aandoeningen). Ook wat betreft de werkzaamheid van BCG-(re)vaccinatie tegen ernstige ziekte als gevolg van COVID-19 is van overtuigend bewijs geen sprake.

Veiligheid

Net als alle vaccins heeft BCG-vaccinatie bijwerkingen. Deze zijn overwegend mild, lokaal en van voorbijgaande aard. Het gaat dan bijvoorbeeld om pijn en roodheid rond de plek van de injectie. In een van de onderzoeken, bij ouderen met een onderliggende aandoening,

werd in de groep die een BCG-vaccin kreeg een verhoging in het optreden van coronaire hartziekte gezien ten opzichte van de groep die een placebo kreeg. Uit nadere analyse bleek dat een verband tussen deze bevinding en het BCG-vaccin onwaarschijnlijk was. Aanvullende monitoring van de deelnemers werd wenselijk geacht.

Advies

Op basis van de thans beschikbare wetenschappelijke gegevens ziet de commissie geen aanleiding om de BCG-vaccinatie toe te voegen aan het huidige aanbod van COVID-19-vaccinaties.

De Gezondheidsraad, ingesteld in 1902, is een adviesorgaan met als taak de regering en het parlement ‘voor te lichten over de stand der wetenschap ten aanzien van vraagstukken op het gebied van de volksgezondheid en het gezondheids(zorg)onderzoek’ (art. 22 Gezondheidswet).

De Gezondheidsraad ontvangt de meeste adviesvragen van de bewindslieden van Volksgezondheid, Welzijn en Sport; Infrastructuur en Waterstaat; Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De raad kan ook op eigen initiatief adviezen uitbrengen, en ontwikkelingen of trends signaleren die van belang zijn voor het overheidsbeleid.

De adviezen van de Gezondheidsraad zijn openbaar en worden als regel opgesteld door multidisciplinaire commissies van – op persoonlijke titel benoemde – Nederlandse en soms buitenlandse deskundigen.

U kunt dit document downloaden van www.gezondheidsraad.nl.

Deze publicatie kan als volgt worden aangehaald:
Gezondheidsraad. BCG-vaccinatie en COVID-19; vervolgadvis.
Den Haag: Gezondheidsraad 2023; publicatienr. 2023/06.

Auteursrecht voorbehouden